

Tajna patnje i Uskrs

Autor Administrator

(...) Bol nije samo problem i patnja, nego i tajna. Ēini se da svi pokušaji osvjetljivanja te tajne završavaju uvijek istom nedoumicom i nejasnoæom. Kao da se vrtimo u zaèaranom krugu, a svi napori kao da nalikuju pokušaju da uzoremo more (...) Ne propustite izvanredan tekst dr. fra Ivana Ivande iz Naših ognjišta koji promišlja o tajni i smislu patnje.

Lijep i informativan tekst o proslavi Uskrsa u Hrvata.

<http://www.hic.hr/uskrs-hrvata01.htm>

Bol i uskrsna milost

dr. fra Ivan Ivanda, Naša ognjišta

Teško je i muèno živjeti u svijetu punome zla i pat-nje, pogotovo kada im ne nazrijevamo nikakva smisla. Sva se dramska umjetnost - od svoga poèetka u staroj Grèkoj do danas - bavi problematikom bolne tragiènosti ljudskoga postojanja, te upri-zorenjima na pozornici pokušava dokuèiti onaj krajnji smisao koji bi èovjeku-gledatelju pomogao u pre-vladavanju oèaja i beznaða. Jer, ž-vot je nepodnošljiv ako uslijed bola, bolesti i smrti ne dobivamo odgo-vora na opravdano pitanje "zašto?": zašto trpim, zašto je nebo moga života tako mraèno, zašto moram umrijeti, zašto je ovaj bolan "križ" dopao baš mene?

Traženje odgovora

Nema èovjeka koji, suoèen s patnjom, nije iz dna duše zavapio za bilo kakvim pojašnjenjem. Prije nego prihvatimo ili gnjevno od-bacimo vlastiti bolan usud, pojav-ljuju se pitanja koja traže odgovor. Nekoliko dana prije svoje smrti jedan je od najznaèajnijih teologa 20. stoljeæa, Romano Guardini, u jednome razgovoru rekao: "Kada se s onu stranu groba naðem na Božjemu sudu, neæu dopustiti da Anðeo smrti bude onaj koji samo pita, a ja opet samo onaj koji odgo-vara. I ja æu ondje pitati njega! Pitat æu ga ono na što mi nijedna knjiga, pa ni sama Biblija, nije dala odgo-vora; ono, što mi nijedna dogma ni sveukupno crkveno uèiteljstvo tijekom svih stoljeæa nije protu-maèilo; ono što nijedna filozofija i teologija - a najmanje moja vlastita - nije uspjela riješiti... Da, pitat æu: zašto èovjek do spasenja dolazi pre-ko bolnih stranputica patnje? Zašto nam je život zagorèen izobiljem za-bluda i nasilja? Zašto toliki nevini bolno stradavaju pod udarom zla?... Nadam se da æu ondje konaèno èuti odgovor!"

Bol, dakle, nije samo problem i pitanje, nego i tajna. Èini se da svi pokušaji osvjetljivanja te tajne za-vršavaju uvijek istom nedoumicom i nejasnoæom. Kao da se vrtimo u zaèaranu krugu, a svi napori kao da nalikuju pokušaju da uzoremo more. Mnogi se pak promišljetelji èovjekove zbilje protive tomu da ovaj ozbiljan problem, koji poga-da samo središte života, svodimo na tajnu (reductio in mysterium). Tada se, naime, zapravo bježi od problema i jednostavno ga ostav-lja onakvim kakav jest. To je olako prihvaæanje golih èinjenica i protivi se dostojanstvu i velièini ljudskoga uma koji želi ispitati zadnje uzroke i dati jasne i razgovijetne odgovore.

Tajna bola

No, je li to naš um doista sposo-ban ostvariti? Premda svakoj tajni treba prilaziti s težnjom da dublje u nju proniknemo, ipak ona u svojoj biti uvijek ostaje skrivena i nedostu-pna. Kada bismo je posve razotkrili, ne bi više bila tajna. Tajna bola jed-na je on onih koje nas najviše izazi-vaju i uznemiravaju, jer ih osjeæamo na goloj koži, svakodnevno, uvijek iznova. Bez bola jednostavno nije moguæe živjeti. To je uvidio vrsni književnik William Faulkner, kada je naoèigled ovoga pra-fenomena, koji nam se toliko uvukao pod kožu da smo se na nj gotovo navikli, jez-grovito rekao: "Ne možeš podnijeti misao da te jednom neæe boljeti".

Možda nas više od fizièkoga iskustva bola muèi pomisao da mu ne možemo otkriti zadnje uzroke i posljedice. Pred ovom smo zagonet-kom jednostavno nemoæni, nismo joj dorasli. Tu je pred nama pre-preka koju ne možemo preskoèiti. Drugi jedan književnik, Heinrich Boll, govori o jeziènoj nedostatno-sti u izricanju iskustva bola. Kada treba izraziti proživljeno, osjeæamo da zakazujemo. Sve što govorimo blijedo je, površno i nevjerodostoj-no u odnosu na pretrpljenu bol. Sa svakom rijeèju, sa svakim opisom, iskusujemo nov bol zbog nemoæi da predoèimo drugima ono što nas je tako duboko i potresno obilježilo. Jezik je zatajio.

Je li užas koji je netko proživio moguæe priopæiti? Je li uopæe po-trebno o njemu prièati? Slušatelj trese glavom, zgraža-se, pokušava shvatiti, ali je sve to daleko od nje-gove svijesti. Na neki naèin, proživljena bol doživljava sramotu

kada je podastiremo onomu tko je ne može ili ne želi shvatiti. Kao da tada po-staje bezazlena, otrcana, suvišna. Primo Levi, koji je iskustio strahote koncentracijskoga logora, navodi riječi jednoga zlikovca koji je kraj-nje cinično savjetovao svojoj žrtvi da slobodno ode i isprièa sve što je doživjela - svijet joj neæe povje-rovati. Neæe se moæi uživjeti neæe shvatiti, neæe prihvatiti. Jedino ja sam poznajem bezdan svoga bola. Užas koji sam proživio opire se prikazivanju, ponovnom oživljavanju, ne da se višne reproducirati u svojoj sveukupnosti. Ja pamtim, ja i dalje propaæujem to pamæenje, èuvajuæi od zaborava ono pretrpljeno, premda bih ga možda najradije zauvijek pokopao. Drugi ima svoju bol. Svoje neotuðivo iskustvo. Svatko je tu sam kao i u smrti. Patnja je nešto krajnje osobno, i svatko ju drugaèije doživljava i proživljava. No, èinjenica je da smo na ovaj ili onaj naèin svi uronjeni u beskrajno more patnje. Biti-na-svijetu znaèi morati izdržati život obilježen i isprepleten bolom.

Bog i patnja

Bol koji potresa našu egzistenciju izaziva u nama pobunu, prosvjed. Ako je Bog dobar i milosrdan, ako je njegova bit ljubav, kako može dopuštati bol, koji je èesto tako užasan i upravo beznadan. Poznat je i èesto navoðen primjer Ivana Karamazova iz romana Braæa Karamazovi F. M. Dostojevskoga. Rastrganost svijeta, njegov nered, nepravda i mnogostruka patnja navode Ivana na pomisao da je Bog nemoæan. Njegov mu svijet, koji je stvorio, baca pred noge kao hrpu krhotina. Još nekako može pojmiti patnju odraslih, jer su zli, ali kako objasniti patnju nevine djece, koja nisu "spoznala dobro i zlo"? Vraæa Bogu "ulaznicu za raj", jer se ne može pomiriti s tom èinjenicom.

Drugi lik, Kirilov, iz romana Demoni, prigovara Bogu zbog èinjenice Kristove patnje. Krist je bio najveæi èovjek na cijeloj zemlji, utjelovljenje onoga za što treba živjeti. Cijeli planet, sa svim što je na njemu, bez ovoga je èovjeka èista ludost. Ni prije ni poslije njega nije bilo njemu sliènoga... Ali, ako je tako, ako prirodni zakoni nisu poštjeli ni ovoga jedinstvena èovjeka, nisu imali milosrða prema njenu, onda je sve laž. Ne može shvatiti da da Bog može dopustiti ubojstvo najpravednijega, najnedužnijega Èovjeka. Odvraæa se od Boga. Postaje nihilist. Jedini izlaz iz okrutne drame u koju smo gurnuti jest u tomu da se odvažimo ubiti sami sebe. Onaj tko se odvaži na taj èin, svjesno i slobodno, pobjeðuje ovaj praazan i ništavan svijet, odlazi iz njega kao slavodobitnik. To je neka vrsta metodièkoga iskorjenjenja bola i samoga Boga iz èovjekova svijeta uz cijenu same èovjekove egzistencije. Podsjeæa nas na sve rašireniju praksu "eutanzije" (blage smrti), što je prikraæivanje bola, zadavanje smrti da bi se èovjeka patnika poštjelo dalje suviše patnje.

Da ne bismo upali u zlokobnu mrežu vjeènoga prosvjeda, koji iza sebe ostavlja samo još veæu gorèinu i bol, neophodno smo upuæeni -na Božji vlastiti odgovor. A Bog nema drugoga odgovora osim "ludosti križa". Odgovor rijeèima i pojmovima nije dan. Nigdje u Pismu neæemo naæi raspravu o patnji u kojoj bi se pojašnjavalo njezine uzroke i razloge. Umjesto toga kaže se: "Ni Sina svoga jedinca ne poštedje, nego ga predade za nas". Predade, komu? Ljudima bez milost-i i bez savjesti. Predade, èemu? Javnoj sramoti, poniženju, nemoæi i bolnoj okrutnoj smrti. Raspeti je Krist križuvjerodostojan i oèit odgovor na pitanje koje odjekuje tijekom svih vjekova ljudske povijesti- "Pitanje upuæeno Bogu bijaše tako neèuveno da je jedino Božji sin mogao odovorit na nj: on to ne èini dajuæi objašnjenja, nego darujuæi svoju prisutnost, u skladu s rijeèima evanðelja: "Nisam došao razumski objašnjavati, raspraviti sumnje, nego ispunjati... Sin božji nije došao dokinuti patnju, nego patiti s nama, nije ukloniti križ nego se sam na njemu ispružiti. Od svih posebnih povlastica èoyje-èanstva Bog je za sebe izabrao samo ovu" (P. Claudel).

Preko bola do spasenja

Ako Isus polazi pred nama i "za nas" (pro nobis) svojim putem boli (via dolorosa), onda to znači da je Bog-čovjek prihvatio bol kao sredstvo spasenja, da je svu njegovu oštrinu i težinu propatio u svojoj duši i u svome tijelu. Tako patnja nije uzaludna i prazna, nego je zadobila posve novi i da-lakosežan smisao. Ako trpi Krist, nevini Jaganjac, i patnja nas ljudi, koji nismo nevini, pridružena nje-govoj patnji, postaje nešto dobro i uzvišeno, iako i dalje ostaje "bolan trn u tijelu svakoga od nas" Bog je na strani onih koji stradaju. On nije ravnodušno promatrao, izvan ili iznad ljudske drame, nego je "okusio gorèinu našeg umiranja" (Hebreji 2,9), "izueò poslušnost u našu tegu stradanja" (Heb 5,8)

Nije trpljenje samo po sebi bo-žansko, ali je zadobilo nedokuèiv, ali stvaran, božanski smisao. Naše trpljenje, prihvaæeno u vjeri, lju-bavi i nadi, može biti po-božno, a kao takvo i spasonosno. Stoga je Ivan Pavao II. govorio o spasonosnom trpljenju (salvifici doloris). Bog u Kristu za svakoga od nas ima oko i srce, poglavito u èasovima teških i velikih boli. Upravo tada, kada mislimo da smo posve sami, napuštajući i prepuštajući sebi ("Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?"), prisutnost je raspetoga Krista najizraženija. Potrebna je samo svijest o tome da sudjelujemo u najuzvišenijemu otajstvu-nalogu koji je nama ljudima povjeren na ovoj zemlji: "Nadopunjati ono što nedostaje Kristovim patnjama" Ne kao da bi Kristova muka bila nepotpuna, nego se ona po našoj "muci" želi nastavljati u prostoru i vremenu, ostvarujući svoje plodove po èovjeku za èovjeka. "Dana vam je ne samo milost da vjerujete u Krista, nego i da trpite za nj" (Fil1,29).

Stoga Kristove riješi "kad budem uzdignut, sve æu privuæi k sebi" (Iv 12,32), zapravo znaèe da se istinsko uzdignuæe èo-vjeka dogaða kada je suoèen Raspetomu, kada je poput njega ponižen i nemoæan, satrven bo-lom i teretom života. "Tko hoæe biti moj, neka uzme svoj križ. Molitva koju Kierkegaard upuæuje Kristu uzdignutome na križ, bolni je vapaj svih nas u našoj zemaljskoj izgubljenosti: "Gospodine Isuse Kriste, mnogo je toga što bi nas natrag vuklo: pusti poslo-vi, isprazna zadovoljstva, brige za bezvrijedno; mnogo je toga što bi nas u malodušje vratilo: ponos koji se odveæ boji da bi prihvatio pomoæ, kukavna bojažljivost koja se povlaèi sve do u svoju propast, strah grijeha koji bježi od èistoæe svetoga, kao što bolest bježi od li-jeka. Ali ti si ipak najjaèi - utoliko nas jaæe privuci k sebi"

Uskrsnuæe – ulazak u slavu

Uskrsnuæe je ulazak u slavu. Iz bola u vjeènu radost. Krist je prvi, a svi koji ga prate u mucu, postaju dionici njegove proslave - uskrsnuæa. "Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi da uæe u svo-ju slavu?" Uskrsno sunce izlazi nad morem èovjeèe patnje, ali to more i dalje ostaje. No, sada mi njim plovimo na laði koja se zove "uskrsna nada" Cilj i odredište ove muène i tjeskob-ne plovidbe jasno su oznaèeni na našoj karti.

Međutim, uskrsnuće nije samo pridržano budućnosti. Ono se već sada treba događati. Izlazi iz groba grijeha, osobne zloće - t uskrsnuće. Ne nanositi više bol bližnjemu - to je također uskrsnuće. Oprostiti drugomu - to mi je nanio bol - istinski je uskrsnuće, kako to divno izriče sljedeća priča koja se zove Uskrsna milost: Kralj je u uskrsno vrijeme održavao velik skup za pomilovanje. Pred njega dolaze mnogi ljudi koji se optužuju za svoje pogreške. Kao simbol milosti koju kralj pokazuje, pred njim stoji velika upaljena svijeća. Posljednja istupa neka žena koja se optužuje zbog preljuba. Toliko je obuzeta svojom krivnjom da misli kako za nju više ne može biti milosti, te sama gasi plamen svijeće. U tome času iz mnoštva naroda izlazi muškarac i pali svijeću. Kralj se rasrdi: "Tko se to usuđuje upaliti moju svijeću milosti?" Na to muškarac odgovori: "Ja to smijem, ja sam njezin muž".

Svaki se bol, kakav god bio - ako je pridružen Kristovu križu - na kraju preobražava u uskrsnu milost.